

Strategie začleňování mladých lidí se znevýhodněním do programu „Mládež v akci“ (2007–2013)

---

1. Politické souvislosti	2
2. Definice mladých lidí s omezenými příležitostmi	3
3. Definice integračních projektů	4
4. Neformální učení – příležitost k začlenění do společnosti	5
5. Záměry, cíle a očekávané výstupy integrační strategie	5
Záměry a cíle	5
Očekávané výstupy	6
6. Hlavní směry působení	7
6.1 Klíče k úspěchu	7
6.2 Zvláštní pobídky jednotlivých akcí určené ke zvýšení jejich dostupnosti	7
6.2.1 Akce 1 – Mládež pro Evropu	8
6.2.2 Akce 2 – Evropská dobrovolná služba	8
6.2.3 Akce 3 – Mládež ve světě	9
6.2.4 Akce 4 – Systémy na podporu mládeže – Vzdělávání a vytváření sítí	9
6.2.5 Akce 5	10
6.3 Uznávání výsledků	11
6.4 Zdroje a příležitosti k dalšímu vzdělávání	11
6.5 Vazby na jiné programy	12
6.6 Prováděcí pokyny pro národní agentury a Výkonnou agenturu	12
6.7 Šíření a využívání (zhodnocování) výsledků projektů programu Mládež v akci	15
7. Provádění a průběžné hodnocení integrační strategie	18
PŘÍLOHA: PŘÍKLADY INTEGRAČNÍCH PROJEKTŮ	19

Strategie začleňování (integrace) mladých lidí se znevýhodněním do programu Mládež v akci vychází ze dvou vzájemně se doplňujících cílů:

1. **zpřístupnit program Mládež v akci** mladým lidem s omezenými příležitostmi (sdruženým v organizacích pro mládež, radách mládeže atd., ale i těm, kteří nejsou formálně organizováni);
2. povzbudit všechny zájemce k využívání programu Mládež v akci jako **nástroje**, který podporuje **společenskou integraci, aktivní občanství a zaměstnatelnost** mladých lidí s omezenými příležitostmi, a tak přispívá ke zvyšování celkové **sociální soudržnosti**.

Integrace je jednou z **priorit** programu Mládež v akci. Všechny integrační aktivity pořádané v rámci programu proto mohou využít **zvláštní podporu** (především uhrazení mimořádných nákladů).

Evropská komise dále založila **informační centrum SALTO Inclusion**, které Výkonná agentura, národní agenturám, speciálním pedagogům, pracovníkům s mládeží, sociálním pracovníkům a dalším nabízí informace, materiály (publikace, pomůcky pro školení...) a příležitosti ke vzdělávání, výměně zkušeností a přemýšlení o práci v oblasti integrace.

Tato strategie začleňování je obecným rámcem pro **konkrétní snahy a činnosti**, které musí v souladu s právním základem programu Mládež v akci uskutečnit **Evropská komise, členské státy, národní agentury a Výkonná agentura**, aby zajistily dostupnost programu pro mladé lidi s omezenými příležitostmi a jeho využívání jako nástroje k začlenění všech lidí do společnosti.

1. Politické souvislosti

Evropský parlament a rada schválily program Mládež v akci 15. listopadu 2006. Program podporuje neformální vzdělávací aktivity mladých lidí ve věku od 15 do 28 let (a v určitých případech dokonce od 13 do 30 let) a klade silný důraz na zapojení mladých lidí s omezenými příležitostmi.

Program si stanovil obecné cíle,¹ které:

„(...) přispívají k rozvoji politik Evropské unie, zejména pokud jde o uznání kulturní, multikulturní a jazykové rozmanitosti Evropy, o podporu sociální soudržnosti a boje proti veškeré diskriminaci na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace, jakož i pokud jde o udržitelný rozvoj.“

Mezi jeho zvláštní cíle² patří:

- propagovat mezi mladými lidmi základní hodnoty Evropské unie, zejména úctu k lidské důstojnosti, rovnost, dodržování lidských práv, toleranci a nepřipustnost diskriminace;
- umožňovat účast na programu mladým lidem, kteří mají méně příležitostí, včetně zdravotně postižených mladých lidí;

¹ Článek 2.3 Rozhodnutí Evropského parlamentu a rady č. 1719/2006/ES

² Článek 3, tamtéž

- zajišťovat, aby při účasti v programu byla dodržována zásada rovnosti mezi muži a ženami a aby při jednotlivých akcích byla podporována rovnost žen a mužů;
- přispívat ke zlepšení informovanosti mladých lidí a současně věnovat zvláštní pozornost přístupu zdravotně postižených mladých lidí k informacím;
- zjednodušit uznávání neformálního vzdělání a dovedností mladých lidí získaných díky účasti na programu.

Přístup k programu³ je mimo jiné vymezen takto:

„Program je určen mladým lidem ve věku od 15 do 28 let, ačkoli některé akce mohou být otevřeny mladým lidem od 13 nebo až do 30 let věku.“

„Všichni mladí lidé bez rozdílu musí mít možnost přístupu k činnostem programu, s výhradou ustanovení přílohy. Komise a zúčastněné země zajistí, aby bylo vynaloženo zvláštní úsilí ve prospěch mladých lidí, kteří mají účast na programu ztíženou ze vzdělávacích, sociálních, fyzických, psychologických, hospodářských nebo kulturních důvodů nebo z důvodu bydliště v odlehlých oblastech.“

Program Mládež v akci je tedy od základu koncipován jako **důležitý nástroj sociální integrace**, třebaže je obecně otevřen všem mladým lidem. Doplnuje snahy o integraci vyvíjené na jiných stranách, zejména v rámci evropské politické spolupráce v oblasti mládeže, která zahrnuje například tzv. otevřenou metodu koordinace a její čtyři priority, dále Evropský pakt mládeže a usiluje o zohledňování zájmů mladých lidí v jiných sférách politiky. V tomto kontextu je integrace hlediskem, které se promítá do všech nástrojů politického působení.

2. Definice mladých lidí s omezenými příležitostmi

Mladí lidé s omezenými příležitostmi jsou mladí lidé, kteří mají ve srovnání se svými vrstevníky určitou nevýhodu, neboť se musí vyrovnávat s některou z překážek či situací uvedených v následujícím výčtu, který si neklade nároky na úplnost. Za určitých okolností tyto překážky nebo situace znemožňují mladým lidem faktický přístup k formálnímu a neformálnímu vzdělávání, mezinárodní mobilitu, zapojení do společenského života, aktivní působení v roli občanů, získání kontroly nad vlastním životem a integraci do společnosti v nejširším smyslu.

- **Sociální překážky:** mladí lidé čelící diskriminaci kvůli svému pohlaví, etnickému původu, náboženskému vyznání, sexuální orientaci, zdravotnímu postižení atp., mladí lidé s omezenými sociálními dovednostmi nebo s antisociálním či rizikovým sexuálním chováním, mladí lidé v obtížné životní situaci, (bývalí) delikventi, (bývalí) uživatelé drog či alkoholu, mladí rodiče a/nebo rodiče samoživitelé, sirotci, mladí lidé z neúplných či nefunkčních rodin atd.

---

³ Článek 6, tamtéž

- **Ekonomické překážky:** mladí lidé s nízkou životní úrovní, s nízkým příjmem, závislí na systému sociální podpory, dlouhodobě nezaměstnaní či ohrožení chudobou, mladí lidé bez domova, mladí lidé s dluhy nebo finančními problémy.
- **Postižení:** mladí lidé s mentálním postižením (intelektovým, kognitivním, s poruchami učení) nebo s tělesným, smyslovým či jiným postižením.
- **Vzdělávací obtíže:** mladí lidé, kteří mají problémy s učením nebo kteří nedokončili školu, osoby s nízkou kvalifikací, mladí lidé se špatnými školními výsledky atd.
- **Kulturní odlišnost:** mladí přistěhovalci či uprchlíci nebo potomci z přistěhovaleckých či uprchlických rodin, mladí lidé patřící k národnostní nebo etnické menšině, mladí lidé, kteří mají problémy s jazykovým přizpůsobením a kulturním začleněním, atd.
- **Zdravotní problémy:** mladí lidé s chronickými zdravotními problémy, závažným onemocněním nebo psychiatrickou diagnózou, mladí lidé s duševním onemocněním atd.
- **Zeměpisné překážky:** mladí lidé z odlehлых či venkovských oblastí, mladí lidé žijící na malých ostrovech či v okrajových regionech, mladí lidé z problematických městských čtvrtí, mladí lidé z oblastí se špatnou obsluhovaností (řídka veřejná doprava, omezené služby, opuštěné vesnice...) atd.

Národní agentury a Výkonná agentura by měly zaměřit svoji pozornost na všechny typy znevýhodnění a nevyklouzat žádnou konkrétní cílovou skupinu. Je však možné, že mladí lidé čelící určité překážce či situaci jsou vůči svým vrstevníkům znevýhodněni v jedné zemi či regionu a jinde nikoli. V případě potřeby proto národní či Výkonná agentura upřesní důležitost výše zmíněných překážek, ovšem vždy v duchu právního základu programu.

Toto upřesnění, které vezme v úvahu konkrétní evropské, národní či regionální podmínky, musí být veřejné a je třeba ho oznámit Evropské komisi i širší veřejnosti (např. prostřednictvím webových stránek agentury), aby se zajistila transparentnost a důsledné uplatňování strategie začleňování a aby nebyla finanční podpora pro integrační projekty udělována bez předem stanovených pravidel.

3. Definice integračních projektů

Rozlišují se dva typy integračních projektů:

- **Integrační projekty typu A:** projekty, které mezi své účastníky vědomě zařazují mladé lidi s omezenými příležitostmi (jejich součástí musí být individuální příprava, podpora, průběžné hodnocení a pokračování projektu přizpůsobené konkrétním potřebám těchto mladých lidí).
- **Integrační projekty typu B:** projekty, které se tematicky přímo zaměřují na integraci (na jednu či více z výše uvedených překážek a situací) a usilují o zlepšení stavu šířením

informací, přípravou projektů pro mladé lidi s omezenými příležitostmi (např. v rámci akce 4.3 Vzdělávání a vytváření sítí), výměnou zkušeností atd.

Oba typy projektů jsou mimořádně důležité, a mohou být realizovány a posuzovány samostatně, nebo také jako projekty spojující charakteristiky typu A s charakteristikami typu B (tzv. **integrační projekty typu AB**).

4. Neformální učení – příležitost k začlenění do společnosti

Dlouhodobě vysoká míra nezaměstnanosti mladých lidí v Evropské unii představuje vážný problém. Největším rizikem nezaměstnanosti jsou ohrožení ti, kteří na trh práce vstupují s nejnižší úrovní vzdělání. Evropský pakt mládeže proto podporuje meziodvětvový přístup, který umožňuje lépe skloubit formální, neformální a informální učení a díky tomu usnadňuje přechod ze školy do zaměstnání.

V důsledku nerovností na nižších stupních vzdělávacího systému často žáci pocházející ze znevýhodněného prostředí nedosáhnou takové úrovně vzdělání, která je potřebná pro bezproblémový přístup na trh práce nebo k vyššímu vzdělání. Chtějí-li politické snahy usilující o zvýšení efektivity a rovnosti vzdělávacích systémů skutečně zlepšit dostupnost vyššího vzdělání a přispět k začlenění znevýhodněných mladých lidí do společnosti, musí využít všechny možné formy učení.

Neformální a informální vzdělávací aktivity programu Mládež v akci zvyšují atraktivitu učení, rozvíjejí připravenost k celoživotnímu vzdělávání a podporují začlenění do společnosti, především u mladých lidí s omezenými příležitostmi. V projektech programu Mládež v akci se uplatňuje přístup zaměřený na účastníky a na to, co se učí. Probíhají na dobrovolné bázi, a proto jsou úzce spjaty s potřebami, cíli a zájmy mladých lidí. Klíčovými prvky jsou učení se od sebe navzájem, atraktivní učební prostředí a zapojení všech mladých lidí. Zatímco formální vzdělávání klade důraz na kognitivní učení, neformální prostředí často kognitivní stránku doplňuje o emoční, sociální a praktické aspekty učení.

Jelikož neformální aktivity nabízejí možnost učit se prostřednictvím zajímavých činností, jsou zvláště důležité pro mladé lidi s omezenými příležitostmi, jimž otvírají cestu k formálnímu vzdělávání a odborné přípravě. Příležitosti k neformálnímu vzdělávání vytvářené a podporované programem Mládež v akci lze proto považovat za významný nástroj doplňující úsilí o sociální integraci vyvíjené na národní, regionální či lokální úrovni.

5. Záměry, cíle a očekávané výstupy integrační strategie

Záměry a cíle

1. Vytvořit **obecnou vizi integrace** společnou všem aktérům programu, která umožní jednotné vnímání cílové skupiny označované jako „mladí lidé s omezenými příležitostmi“ a jednotnou realizaci celé strategie.

2. **Usnadnit** všem, kteří působí mezi mladými lidmi s omezenými příležitostmi, plánování a realizaci integračních projektů v rámci programu Mládež v akci.
3. Zvýšit kvalitu i počet projektů, jejichž účastníky jsou mladí lidé s omezenými příležitostmi, a maximalizovat jejich dopad.
4. Podpořit využívání programu Mládež v akci jako příležitosti k učení a osobnímu rozvoji mladých lidí s omezenými příležitostmi a jako možného odrazového můstku k jejich další cestě životem.
5. Posílit sociální **rozmanitost** a zvrátit mechanismy sociálního vyloučení a diskriminace.

Očekávané výstupy

Navrhované hlavní směry působení v kontextu této integrační strategie, které jsou podrobně rozepsány níže, by měly přispět k dosažení:

- **vysoké kvality projektů** zaměřených na mladé lidi s omezenými příležitostmi;
- **hlubokého zájmu** orgánů státní správy a samosprávy, ale i národních agentur a Výkonné agentury o využívání programu Mládež v akci jako nástroje, který usnadní integraci mladých lidí s omezenými příležitostmi;
- **vysokého počtu integračních projektů**, jejichž účastníky jsou mladí lidé s omezenými příležitostmi;
- **vysokého počtu projektů s tematickým zaměřením** na integraci;
- **vysokého podílu mladých lidí s omezenými příležitostmi** mezi účastníky programu Mládež v akci;
- **co nejmenšího množství překážek**, které pracovníkům s mládeží i samotným mladým lidem s omezenými příležitostmi ztěžují pořádání integračních projektů nebo účast v nich;
- **co největšího počtu nástrojů a informačních zdrojů o integraci**, které budou dány k dispozici pracovníkům s mládeží, mladým lidem, orgánům státní správy, národním agenturám a Výkonné agentuře;
- **co nejužší součinnosti s dalšími programy a politickými snahami podporujícími integraci mladých lidí** na všech úrovních;
- **pozitivního dopadu** na mladé lidi s omezenými příležitostmi ve smyslu rozvoje jejich schopností a dovedností, posílení jejich aktivního zapojení do občanského života a zvýšení jejich šancí na získání zaměstnání, a tedy podpory jejich integrace do společnosti.

6. Hlavní směry působení

6.1 Klíče k úspěchu

- Projekt pořádaný s mladými lidmi s omezenými příležitostmi v rámci programu Mládež v akci by měl být **součástí dlouhodobého procesu**, nikoli izolovanou událostí. Program Mládež v akci lze přitom využít v různých fázích **životní cesty** mladého člověka.
- Při přípravě a realizaci integračních projektů je třeba důkladně prozkoumat profil a zvláštní potřeby zúčastněných mladých lidí a navrhnout **vhodný podpůrný přístup**, který jim bude vyhovovat.
- Integrační projekty by se spíše než na nedostatky a problémy měly zaměřovat na **schopnosti** mladých lidí a měly by usilovat o rozvoj jejich **potenciálu**.
- Mezi organizacemi a jednotlivými mládežnickými pracovníky zapojenými do projektu by mělo vzniknout **pevné partnerství** založené na společně dohodnutých cílech, přístupech a metodách.
- Projekty by měly být pokud možno realizovány **ve spolupráci** s dalšími národními, regionálními či místními integračními programy a s osobami a institucemi, které nejsou součástí projektu (rodinou, školou atd.).
- U mladých lidí s omezenými příležitostmi by se měl uplatňovat **přístup „krok za krokem“**, například začít iniciativou nebo výměnou mládeže, na tu navázat dobrovolnou službou, a to nejprve krátkodobou EDS, poté dlouhodobou EDS atd.
- Integrační projekty by v závislosti na svých záměrech měly buď sdružovat mladé lidi **s odlišným zázemím** (z různého socioekonomického, vzdělávacího, kulturního, náboženského či zeměpisného prostředí, postižené a nepostižené, mladé lidi obou pohlaví, různé sexuální orientace atd.), aby se podpořila sociální rozmanitost, tolerance a boj proti diskriminaci, nebo by se měly zaměřit na **jednu konkrétní „homogenní“ cílovou skupinu** (konkrétní komunitu přistěhovalců, mladé gaye, lesby, bisexuály nebo translidí, pouze dívky apod.). Tento druhý přístup může být užitečný při práci s citlivými tématy (identita, osobní rozvoj, násilí atd.) a v odůvodněných případech bude rovněž podpořen.

6.2 Zvláštní pobídky jednotlivých akcí určené ke zvýšení jejich dostupnosti

Jelikož integrace je horizontální prioritou procházející napříč celým programem, obsahuje každá jeho akce a dílčí akce pobídky určené ke zvýšení sociální integrace, dostupnosti programu a účasti mladých lidí s omezenými příležitostmi. Z tohoto hlediska jsou důležité rovněž projekty zaměřené na pracovníky s mládeží a na přípravu a rozvoj dalších integračních aktivit, proto program podporuje i je.

Zde uvádíme pouze stručný výčet příslušných pobídek, všechny podrobnosti jsou popsány v Průvodci programem a ve zvláštních výzvách k podávání žádostí o grant.

6.2.1 Akce 1 – Mládež pro Evropu

Mládež pro Evropu je nejlépe dostupnou akcí pro mladé lidi s omezenými příležitostmi. Organizace a skupiny, které získají grant, mají možnost zkombinovat v rámci jednoho projektu až pět podobných nebo naopak odlišných aktivit typu Mládež pro Evropu (tzv. vícečetné projekty).

Výměny mládeže: Organizace sdružující mladé lidi s omezenými příležitostmi a malé lokální organizace mají možnost uspořádat vedle obvyklých vícestranných projektů také dvoustranné výměny mládeže. Pro mladé lidi s omezenými příležitostmi je zvláště vhodná poměrně krátká doba trvání této aktivity. Vynikajícím prostředkem k vybudování pevného partnerství před zahájením vlastní výměny a k aktivnímu zapojení znevýhodněných mladých lidí je úvodní plánovací návštěva. Mimořádné náklady spojené s pokrytím zvláštních potřeb mladých lidí s omezenými příležitostmi mohou být uhrazeny až do výše 100 %.

Iniciativy mládeže: Iniciativy mládeže jsou nejvhodnější aktivitou pro mladé lidi s omezenými příležitostmi, protože mohou být realizovány také neformálními skupinami mladých lidí a navíc není nutné mít partnery z jiných zemí. Podporují aktivní zapojení mladých lidí do společnosti v nejširším smyslu. Úvodní plánovací návštěva je možná u nadnárodních iniciativ mládeže. Účastnit se mohou i mladí lidé ve věku 15–17 let, pokud je doprovází pracovník s mládeží nebo kouč. Obecně může kouč (pracovník s mládeží nebo bývalý účastník iniciativy mládeže) doprovázet a zvenčí podporovat jakoukoli skupinu, je-li to potřeba. Finanční příspěvek pro kouče může být uhrazen z grantu.

Projekty participativní demokracie: Tato dílčí akce usiluje především o zvýšení účasti mladých lidí v politickém životě. Je tedy vítaným nástrojem pro zapojení mladých lidí s omezenými příležitostmi do politického rozhodování na nejrůznějších úrovních. Z grantu mohou být spolufinancovány všechny náklady přímo spojené s realizací projektu.

6.2.2 Akce 2 – Evropská dobrovolná služba

Evropská dobrovolná služba (EDS) nabízí mladým lidem mezi 18 a 30 lety, a v případě dobrovolníků s omezenými příležitostmi již od 16 let věku, strukturované krátkodobé a dlouhodobé dobrovolné aktivity s pedagogickou podporou.

Dobrovolníci se účastní různých školení a dostává se jim individuální osobní podpory, jazykové podpory a podpory týkající se vykonávání zadaných úkolů. Účast v EDS je pro dobrovolníky zdarma a je jim plně hrazeno pojištění. Pro dobrovolníky s omezenými příležitostmi nebo účastníky skupinových aktivit může EDS trvat dokonce i jen 2 týdny. U krátkodobých projektů trvajících 2 týdny až 2 měsíce je povolena zvláštní flexibilita grantového řízení. Tradiční individuální aktivity EDS jsou nyní doplněny o skupinové aktivity EDS. Při určování kritérií výběru a při vlastním vybírání dobrovolníků musí být

zajištěna všeobecná dostupnost programu. Dále musí být vytvořeny mechanismy, které umožní předcházet krizovým situacím. V projektech zapojujících mladé lidi s omezenými příležitostmi je možné uskutečnit úvodní plánovací návštěvu, která usnadní vybudování pevného partnerství a aktivní zapojení mladých dobrovolníků. U této cílové skupiny může být dále udělen příspěvek na tzv. posílené mentorství poskytující znevýhodněným mladým lidem další osobní podporu. Mimořádné náklady spojené s pokrytím jejich zvláštních potřeb mohou být uhrazeny do výše 100 %. Po ukončení dobrovolné služby lze navázat pokračováním, přičemž zajímavé příležitosti ke sdílení zkušeností a k zapojení do nových aktivit nabízejí například struktury bývalých dobrovolníků EDS.

V internetové databázi organizací EDS (na webových stránkách Evropské komise > http://ec.europa.eu/youth/program/sos/hei/hei_en.cfm) jsou uvedeny akreditované organizace sídlící v zemích programu a v zemích jihovýchodní Evropy. Vyhledávací formulář umožňuje najít organizace ochotné přijmout mladé lidi s omezenými příležitostmi. Zveřejněné údaje zpravidla obsahují informace o konkrétní cílové skupině, dostupných možnostech a zkušenostech dané organizace. Vlastní akreditace je jednoduchý a průběžný proces.

6.2.3 Akce 3 – Mládež ve světě

Akce 3 představuje, vedle možností podobné spolupráce v rámci Evropské dobrovolné služby, proud programu zaměřený na **spolupráci s mimoevropskými zeměmi**. Může být užitečná například při pořádání projektů spojujících mladé lidi z přistěhovaleckých komunit s mladými lidmi z původních zemí.

6.2.4 Akce 4 – Systémy na podporu mládeže – Vzdělávání a vytváření sítí

Akce 4.3 – Vzdělávání a vytváření sítí:

Různé aktivity podporované v rámci akce 4.3 jsou užitečnými nástroji, které organizacím pomáhají zrealizovat projekty a rozvíjet evropskou spolupráci v oblasti práce s mládeží obecně. Mohou být cenným prostředkem usnadňujícím fázi plánování a přípravy integračního projektu.

Klíčovým předpokladem k uspořádání integračního projektu, jehož účastníky jsou mladí lidé s omezenými příležitostmi, je pozitivní a otevřený přístup; vedoucí těchto projektů však potřebují mít rovněž specifické dovednosti. S ohledem na rozmanitost v rámci Evropy je samozřejmé, že ne všichni pracovníci s mládeží jsou vzděláni a připraveni tak, aby se dokázali vypořádat s problémy, které integrační projekty přinášejí. Akce 4.3 programu Mládež v akci může být proto zvláště užitečná při vzdělávání mládežnických pracovníků pro práci s mladými lidmi s omezenými příležitostmi v neformálním vzdělávacím prostředí na mezinárodní úrovni. V rámci praktických stáží, seminářů, studijních pobytů, školicích kurzů apod. se pracovníci s mládeží mohou učit od kolegů z jiných zemí a vyměňovat si s nimi poznatky o podmínkách své práce a o svém přístupu k integraci.

Pro organizace pořádající integrační projekt je mimořádně důležitá znalost partnerů a lidí, s nimiž pracují. Mladí lidé, kteří se nacházejí v obtížné situaci, potřebují mít mnohem větší jistotu, že se projekt podaří a přinese jim pozitivní zážitky. Nezbytným předpokladem úspěšných integračních projektů je proto pevné partnerství a důkladná příprava. Ideálním prostředkem k posílení partnerství a spolupráce mezi organizacemi, které pracují s rizikovými skupinami mladých lidí se zvláštními potřebami, jsou ověřovací návštěvy, aktivity zaměřené na budování partnerství, vytváření sítí či jiná setkání v rámci akce 4.3.

Mnozí pracovníci s mládeží již mají řadu zkušeností s účastí znevýhodněných mladých lidí v programu Mládež v akci nebo v předcházejícím programu Mládež. Akce 4.3 těmto lidem umožňuje předat znalosti, dovednosti a postoje dalším zájemcům.

Další možnosti šíření osvědčených postupů nabízí informační centrum SALTO Inclusion. Organizátoři projektů mohou nahrát své metody do sady nástrojů pro školení spravované centrem SALTO > www.salto-youth.net/toolbox. Zkušení pracovníci v oblasti integrace znevýhodněných mladých lidí, kteří působí také jako školitelé, se mohou zařadit do databáze TOY (Trainers Online for Youth – školitelé pro mládež online) na adrese > www.salto-youth.net/toy. Samotné centrum SALTO zveřejňuje příklady dobrých projektů a inovačních přístupů k integraci ve svém zpravodaji > www.salto-youth.net/InclusionNewsletter atd.

Ve svých plánech školení a spolupráce nabízejí národní agentury organizacím a pracovníkům s mládeží zajímavé příležitosti k seznámení s programem, nalezení partnerů a dalšímu zvyšování kvality práce s mládeží. Vhodné informace a cílené školení zvýší dostupnost programu Mládež v akci pro mladé lidi s omezenými příležitostmi i pro ty, kteří s nimi pracují.

Akce 4.4 – Projekty na podporu inovace a kvality (centralizované grantové řízení vypisované každý rok Výkonnou agenturou v Bruselu):

Tato dílčí akce otvírá možnost vyzkoušet nové přístupy, metody a formy projektů. Ty mohou významnou měrou přispět k integraci mladých lidí s omezenými příležitostmi. Také **tematické priority** mohou přímo vybízet k pořádání integračních projektů. To se stalo například v roce 2007, kdy byla prioritním tématem integrace mladých lidí s omezenými příležitostmi pocházejících z předměstských oblastí.

6.2.5 Akce 5

Setkání mladých lidí a činitelů odpovědných za mládežnickou politiku: Tato dílčí akce podporuje evropskou spolupráci v oblasti mládeže tím, že usnadňuje **strukturovaný dialog** mezi politickými činiteli a mladými lidmi. Spadají pod ní aktivity spojené s Evropským týdnem mládeže, akce pro mládež pořádané členskou zemí předsedající Evropské unii a semináře mládeže konané na národní, regionální nebo místní úrovni. Tato dílčí akce podporuje zejména cíle vytyčené otevřenou metodou koordinace a Evropským paktem mládeže. Evropská komise, státní orgány odpovědné za oblast

mládeže a národní agentury zajistí, aby se výše uvedených aktivit účastnili také mladí lidé s omezenými příležitostmi a ti, kteří nejsou formálně organizováni v mládežnických organizacích, radách mládeže apod., a aby se jim dostalo odpovídající podpory. Cílem je, aby se tito mladí lidé mohli plně zapojit do strukturovaného dialogu a vyslovit svá přání a obavy.

Podpora aktivit zlepšujících znalosti o mládeži: Tato dílčí akce přispívá mimo jiné ke shromažďování informací a dat o situaci mladých lidí s omezenými příležitostmi a o možnostech jejich hlubší integrace do společnosti.

Spolupráce s mezinárodními organizacemi: V rámci **partnerství mezi Evropskou komisí a Radou Evropy** vzniká řada aktivit, které se týkají evropského občanství, regionální spolupráce v oblasti mládeže, výzkumu mládeže a mládežnické politiky. K šíření výsledků těchto aktivit slouží webová stránka, časopis „Coyote“ a tzv. T-kity (soubory metod pro školení) > <http://www.training-youth.net>. Jedním z témat, která jsou v tomto partnerství systematicky sledována, je i integrace mladých lidí s omezenými příležitostmi.

6.3 Uznávání výsledků

Učební zkušenosti mladých účastníků projektů a osob věnujících se práci s mládeží jsou uznávány prostřednictvím **Pasu mládeže**, který je vydáván od roku 2007. Tento certifikát potvrzuje aktivní účast mladých lidí v programu a zvyšuje hodnotu a viditelnost výsledků učení dosažených díky této účasti. Pas mládeže by měli zohledňovat zaměstnavatelé, instituce formálního vzdělávání i společnost obecně.

6.4 Zdroje a příležitosti k dalšímu vzdělávání

Mládežnické organizace, poskytovatelé služeb pro mládež, národní agentury a Výkonná agentura mohou využívat a propagovat následující nástroje a aktivity:

- Pracovníci s mládeží (sociální pracovníci, mladí lidé vzdělávající jiné mladé lidi...) se mohou přihlásit na školicí kurzy nebo semináře zaměřené na **rozvíjení dovedností řídit mezinárodní projekty** i jiných dovedností. Školicí kurzy pořádá například informační centrum SALTO Inclusion > www.salto-youth.net/inclusion. Přehled dalších školicích aktivit lze najít v evropském kalendáři školení > www.salto-youth.net/training.
- Pracovníci s mládeží se mohou přihlásit na plánované semináře zaměřené na vytváření partnerství, na studijní pobyty anebo mohou uspořádat vlastní projekty v rámci akce 4.3 (Vzdělávání a vytváření sítí), aby si **našli a blíže poznali případné partnery** pro své integrační projekty.

Seznam seminářů a studijních pobytů je uveden v evropském kalendáři školení > www.salto-youth.net/training. Žádost o navázání partnerství lze také zaslat do jedné z databází umožňující hledání partnerů > www.salto-youth.net/partnerfinding.

- Pracovníci s mládeží si mohou stáhnout či objednat metodické publikace o integraci, jejichž cílem **inspirovat k uspořádání mezinárodních projektů** s konkrétními cílovými skupinami a **zlepšit jejich kvalitu** > www.salto-youth.net/InclusionPublications. Informace o plánování projektů s vybranými cílovými skupinami si také mohou prohlédnout přímo na internetu > www.salto-youth.net/InclusionGroups.
- Pracovníci s mládeží si mohou na internetu prohlédnout sadu nástrojů pro školení a práci s mládeží, kde najdou metody a aktivity, které lze uplatnit v projektech nebo při běžné práci s cílovými skupinami > www.salto-youth.net/toolbox. Pracovníci s mládeží, ale i národní agentury a Výkonná agentura mohou do této sady rovněž přidat své vlastní osvědčené metody.
- Lidé, kteří působí v programu Mládež v akci nebo se zabývají integrací obecně, si mohou objednat zasílání informačního bulletinu vydávaného centrem SALTO Inclusion, aby měli **aktuální zprávy** o nových iniciativách, zdrojích, úspěšných postupech a školeních v oblasti integrace > www.salto-youth.net/InclusionNewsletter.

6.5 Vazby na jiné programy

Pravděpodobnost dlouhodobého pozitivního dopadu integračních aktivit vyvíjených v rámci programu Mládež v akci se zvýší, když se vytvoří **vazby** na jiné evropské, národní, regionální a lokální programy či politické snahy ve prospěch mladých lidí a jejich sociálního začlenění. Nejlepší příklady stávající spolupráce by se měly zdokumentovat a na jejich základě pak vybudovat nové vztahy a navázat nová partnerství.

6.6 Prováděcí pokyny pro národní agentury a Výkonnou agenturu

Integrace je prioritou programu Mládež v akci. Prvořadou odpovědnost za její uskutečňování, ale také za celoevropskou soudržnost a společné úsilí o integraci mají státní orgány členských zemí, národní agentury a Výkonná agentura. V této části jsou uvedeny pokyny pro provádění strategie začleňování pracovníky národních agentur a Výkonné agentury.

Národní agentury a Výkonná agentura by měly zaměřit svoji pozornost na všechny překážky a situace uvedené výše v definici mladých lidí s omezenými příležitostmi (část 2 tohoto dokumentu) a nevykloučovat žádnou konkrétní cílovou skupinu.

Cyklus projektu

Úkolem národních agentur a Výkonné agentury je poskytovat organizátorům integračních projektů ve všech fázích projektového cyklu systematickou podporu, která bude přizpůsobena konkrétním potřebám daného projektu. K tomu agentury potřebují mít odborné znalosti o zvláštních potřebách nejrůznějšího druhu (socioekonomických, vzdělávacích, o zdravotním postižení, sociálním vyloučení,

diskriminaci atd.). Pokud je nemají, musí si je umět obstarat prostřednictvím externích spolupracovníků.

Každá agentura musí zabezpečit, aby její hodnotící komise měla dostatek znalostí o různých skupinách mladých lidí s omezenými příležitostmi.

Žádosti o grant na integrační projekty by měly být výběrovými komisemi posuzovány jako prioritní. Agentura se může rozhodnout, že dá vyšší prioritu projektům zaměřeným na mladé lidi, kteří se musí vyrovnávat zároveň s několika různými typy znevýhodnění.

Při posuzování žádostí o grant je třeba klást důraz především na:

- analýzu profilu mladých lidí a jejich zvláštních potřeb,
- tomu přizpůsobený individuální přístup,
- učební potenciál,
- jazykovou podporu,
- pedagogickou způsobilost organizátora projektu a/nebo jeho zkušenosti s integrací,
- zapojení mladých lidí s omezenými příležitostmi,
- pevné partnerství mezi všemi partnery projektu,
- podrobný plán pokračování projektu, které může napomoci osobnímu a profesnímu rozvoji mladých lidí s omezenými příležitostmi.

Národní agentury a Výkonná agentura by měly sledovat, které skupiny mladých lidí s omezenými příležitostmi žádají o granty a které se zatím nedaří oslovit. Měly by usilovat o podchycení těch cílových skupin, které dosud nejsou dostatečně zastoupeny.

Podobně by agentury měly sledovat rozsah témat, kterým se integrační projekty věnují. Při posuzování žádostí by měly upřednostňovat projekty na témata, která dosud nebyla otevřena, nebo by měly samy stimulovat vznik takových projektů.

Agentury by si měly vést statistiky:

- o počtu integračních projektů v rámci programu Mládež v akci,
- o počtu mladých lidí s omezenými příležitostmi, kteří se projektů účastnili,
- o typu znevýhodnění u těchto mladých lidí.

Národní agentury a Výkonná agentura by měly věnovat zvláštní pozornost hodnocení a pokračování projektů, jichž se účastní mladí lidé s omezenými příležitostmi, aby dokázaly určit faktory vedoucí k úspěchu a podpořily dlouhodobou práci s touto cílovou skupinou.

Průvodce programem

Všechna kritéria účasti na jednotlivých akcích jsou uvedena v Průvodci programem nebo ve zvláštních výzvách k podávání žádostí. V Průvodci programem jsou rovněž popsány výjimky (např. pokud jde o věk, proces projednávání žádostí atd.) a finanční pobídky týkající se integračních projektů.

Mimořádné náklady představují dodatečnou finanční podporu určenou k zabezpečení zvláštních potřeb mladých lidí s omezenými příležitostmi a/nebo zvláštními potřebami v projektech programu Mládež v akci. Neexistuje žádný úplný výčet všech položek, které lze považovat za uznatelné mimořádné náklady, ale patří se například náklady na návštěvu u lékaře, zdravotní péči, další jazykové školení/podporu, další přípravu, zvláštní prostory nebo vybavení, další doprovodnou osobu, další osobní výdaje v případě ekonomického znevýhodnění, překlad/tlumočení. Tyto finanční prostředky nelze použít na uhrazení úroků z bankovních půjček. Z grantu může být proplaceno až 100 % mimořádných nákladů, pokud prokazatelně souvisejí s realizací projektu, jsou nezbytné a byly zdůvodněny v žádosti o grant. Všechny mimořádné náklady musí být skutečně vynaloženy, řádně doloženy a zdůvodněny. Národní agentury a Výkonná agentura by měly usilovat o maximální transparentnost při proplácení mimořádných nákladů a měly by zabezpečit rovný přístup ke všem žadatelům, kteří se nacházejí ve stejné situaci.

V případě mladých lidí s omezenými příležitostmi se výrazně doporučuje přístup „krok za krokem“, tj. postupná účast v projektech z různých akcí nebo nejprve v krátkodobé a teprve poté v dlouhodobé EDS.

Organizace práce

Národní agentury a Výkonná agentura by měly i nadále věnovat dostatek lidských a finančních zdrojů na podporu, poradenství a školení v souvislosti s integračními projekty.

Všichni zaměstnanci a spolupracovníci agentur by měli znát a uvádět v život tuto integrační strategii.

Každá agentura by měla určit jednoho zaměstnance, který bude koordinovat praktické provádění integrace jako horizontální priority a zároveň bude kontaktní osobou pro organizátory integračních projektů a pro komunikaci ohledně integrace s Evropskou komisí a centrem SALTO.

Agentury by si měly vybudovat síť odborníků, jejichž odborné znalosti jim mohou být ku prospěchu.

Dále by měly v maximální možné míře využívat publikace, zdroje a školicí kurzy zaměřené na realizaci projektů se znevýhodněnými mladými lidmi, které nabízí informační centrum SALTO Inclusion > www.salto-youth.net/inclusion, a propagovat je mezi příslušnými organizacemi a pracovníky s mládeží. Zároveň se agentury mohou samy podílet na tvorbě internetových zdrojů o integraci (přidávat metody integrace a práce s mládeží do sady nástrojů, zapisovat školicí kurzy do kalendáře školení atd.).

Pro organizace a neformální skupiny mládeže sdružující mladé lidi s omezenými příležitostmi by agentury a/nebo jejich spolupracovníci měli zajišťovat zvláštní informační a poradenskou činnost na pravidelné bázi.

Plán školení a spolupráce národních agentur

V rámci svých plánů školení a spolupráce by měly národní agentury pořádat pro organizace či organizátory projektů školení o tom, jak vytvořit vhodný vzdělávací obsah pro mladé lidi s omezenými příležitostmi a jaké metody při práci s nimi používat.

Doplňující se přístup

Kde je to možné, tam by se měly vytvářet vazby na jiné evropské či národní programy a politické snahy zaměřené na integraci znevýhodněných skupin do společnosti. Zvláště se doporučuje, aby příslušné orgány státní správy prozkoumaly možnosti, jak doplnit aktivity podporované z evropského sociálního fondu (ESF) aktivitami podporovanými programem Mládež v akci. Tyto formy součinnosti pak mohou být popsány v národních strategických dokumentech pro ESF. Úřady práce, rekvalifikační centra a další soukromé i veřejné instituce, které se zabývají informační a poradenskou činností pro mladé lidi, by mohly podávat informace o programu Mládež v akci. Také by mohly vyhledávat a vhodně kombinovat různé příležitosti k formálnímu i neformálnímu vzdělávání, tak aby vyhovovaly individuálním potřebám mladých lidí s omezenými příležitostmi. Nejlepší příklady takovýchto aktivit by měly být zdokumentovány a šířeny dále.

6.7 Šíření a využívání (zhodnocování) výsledků projektů programu Mládež v akci

Projekty programu Mládež v akci často vedou k velice pozitivním výsledkům, proto je důležité co nejvíce rozmnožovat jejich výstupy. S dodatečnou finanční investicí v poměrně malé výši se může dopad projektu skutečně mnohonásobně zvýšit. Všichni organizátoři by měli klást důraz na zhodnocování (zvyšování hodnoty) svých projektů prostřednictvím dobře naplánovaného šíření a využívání jejich výsledků.

Šíření výsledků

Integrační projekty většinou mají výrazný vliv na život mladých lidí s omezenými příležitostmi, případně vytvářejí řadu užitečných výstupů nejrůznějšího druhu. Některé z těchto výstupů jsou hmotné (např. časopis, popis nové metody práce s mládeží, umělecké dílo, publikovaný soubor osvědčených postupů atd.), mnohé jsou však nehmotné (např. osobní rozvoj mladých lidí, změna postoje, nový přístup k práci s mládeží atd.). V každém případě by měly být všechny výstupy zdokumentovány a informace o nich předány poskytovatelům finančních prostředků.

To je důležité nejen pro organizace působící v oblasti integrace (sdílení dobrých zkušeností) a pro mladé lidi s omezenými příležitostmi (uznání a pozitivní pozornost), ale také pro program Mládež v akci (doklad o dopadu projektů programu Mládež v akci na mladé lidi, organizace a společnost jako celek).

Organizátoři projektů mohou využít nejrůznější způsoby šíření výsledků: tištěné publikace, e-mailové adresáře, webové stránky, databáze, CD-romy, audiovizuální nosiče, média... Způsob šíření výsledků by měl být naplánován na samém počátku projektu a měl by být přizpůsoben zvoleným cílovým skupinám.

Informování o přínosu programu Mládež v akci

Obecně by o dostupných možnostech začlenění mladých lidí s omezenými příležitostmi do programu Mládež v akci měly být informovány příslušné evropské sítě, jako například sítě Generálního ředitelství Evropské komise pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti a Generálního ředitelství pro zdraví a ochranu spotřebitele, Agentura EU pro základní práva, ale také příslušná národní ministerstva a organizace pracující s danými cílovými skupinami. Informace o přínosu (pro organizace i pro mladé lidi) by měly být pokud možno konkrétní, včetně příkladů podařených aktivit z již realizovaných projektů.

Možné způsoby šíření informací:

- Vytváření seznamů/publikací uvádějících **potenciální přínos a možnosti** programu Mládež v akci pro mladé lidi s omezenými příležitostmi a jejich šíření způsoby **přizpůsobenými jednotlivým cílovým skupinám**.
- Vytváření seznamů/publikací dokumentujících **potenciál** programu Mládež v akci jako **nástroje pro práci s mládeží včetně přehledu dostupné podpory** a jejich šíření mezi organizacemi, které pracují s mladými lidmi s omezenými příležitostmi.
- Pořádání **informačních setkání** (s účastí bývalých účastníků projektů), na kterých mohou organizace pracující s mladými lidmi s omezenými příležitostmi získat více informací, inspiraci a kontakty na organizátory dřívějších projektů.
- **Dobré příklady by měly být zdokumentovány** přístupnou a atraktivní formou a s využitím vhodných komunikačních kanálů **rozšířeny** k příslušným organizacím, aby si mohly vytvořit jasnou a realistickou představu o tom, jak projekt programu Mládež v akci vypadá a co všechno obnáší.
- Na vytváření **informačních materiálů pro konkrétní cílové skupiny** by se měli aktivně podílet pracovníci s mládeží nebo mladí lidé z dané cílové skupiny, aby vznikly smysluplné a prakticky využitelné zdroje.
- **Národní agentury a Výkonná agentura** by měly ve spolupráci se svými regionálními spolupracovníky (pokud je mají) a dalšími strukturami, jako například informačními centry **SALTO** a **sítí Eurodesk**, všechny informační materiály přizpůsobit místním podmínkám a cílovým skupinám (jazyk, pojetí práce s mládeží, dostupné systémy podpory pro vyloučené skupiny atd.). Prostřednictvím vhodných komunikačních kanálů by měly samy aktivně

oslovovat kompetentní pracovníky z organizací, které se věnují mladým lidem s omezenými příležitostmi.

- Národní agentury a Výkonná agentura by měly informace o možnostech nabízených programem Mládež v akci šířit na různých úrovních, tj. nejen ke střešním organizacím, ale také k nejrůznějším lokálním a regionálním subjektům (včetně mladých lidí, kteří nejsou formálně organizováni v mládežnických organizacích, radách mládeže atd.) a k celostátním, regionálním a místním politickým činitelům.

Využívání výsledků

Zhodnocování přesahuje pouhé podávání informací o výstupech projektu a znamená mimo jiné snahu o dosažení co možná nejdélhodobějšího dopadu. Pracovníci s mládeží, kteří organizují integrační projekty, by měli věnovat dostatek času a úsilí předávání svých výsledků jiným projektům, osobám a do jiných oblastí činnosti. Dopad projektu by neměl končit posledním dnem jeho konání, ale měl by pokračovat dalšími navazujícími efekty.

Například:

- Pracovníci s mládeží by měli zdokumentovat, co se při realizaci projektu naučili, a získané zkušenosti využít při koučování podobných projektů s cílem zvýšit jejich kvalitu. Z jejich zkušeností tak mohou těžit jiné projekty a jiní mladí lidé s omezenými příležitostmi.
- Vybrané poznatky z pořádání integračních projektů by měly být předány politickým činitelům. Na základě konkrétních zkušeností z projektů lze rovněž lobbovat za větší dostupnost a možnosti integrace pro určité cílové skupiny.
- Pokud se integrační projekt výslovně zaměřuje na stimulování osobního rozvoje mladých lidí s omezenými příležitostmi, měla by se naplánovat opatření zaručující trvalost a pokračování tohoto procesu i po ukončení projektu.
- Národní agentury by měly shromažďovat příklady úspěšných integračních aktivit a pořádat fóra, kde se organizace působící v oblasti integrace mohou učit od sebe navzájem. Je možné vytvořit systém koučingu, v němž budou zkušené organizace (pracovníci s mládeží, mladí lidé) spolupracovat a dělit se o zkušenosti s těmi, jež s integrací teprve začínají.
- Pracovníky organizací, které se integraci věnují na odborné úrovni, lze využívat jako experty pro informační setkání, školicí kurzy, semináře atd., kde mohou předávat své zkušenosti.
- Informace lze předávat Agentuře EU pro základní práva ve Vídni.
- Informace o úspěšných výsledcích integračních projektů lze zařadit do iniciativ jako Evropský rok rovných příležitostí (2007) nebo Evropský rok mezikulturního dialogu (2008), které obě zahrnovaly i hledisko mladých lidí, nebo do kampaní typu „Každý jsme jiný – všichni rovnoprávní“.

7. Provádění a průběžné hodnocení integrační strategie

Povinností Evropské komise, státních orgánů členských zemí, národních agentur a Výkonné agentury je hodnotit výstupy a dopad programu z hlediska integrace mladých lidí s omezenými příležitostmi a celkové dostupnosti programu.

Národní agentury a Výkonná agentura musí každoročně podávat zprávy o provádění této strategie začleňování a o pokroku dosaženém ve srovnání s minulým obdobím. Tyto zprávy musí obsahovat podrobné statistiky o integračních projektech, které lze nyní zpracovat zejména díky nově uváděným informacím ve formulářích žádostí. Každá agentura popíše alespoň 3 příklady mimořádně kvalitních integračních projektů uskutečněných v daném roce.

Na základě zpráv podávaných národními agenturami a Výkonnou agenturou přijme Evropská komise vhodná opatření k zajištění náležitého a spravedlivého provádění této strategie ve všech zemích. Kromě toho Komise ve spolupráci s informačním centrem SALTO Inclusion vybere úspěšné postupy a bude o nich agentury informovat.

Evropská komise zajistí, aby integrace byla považována za prioritu ve všech relevantních dokumentech vytvářených při provádění programu.

Evropská komise ve spolupráci s centrem SALTO Inclusion zajistí proškolení zaměstnanců národních agentur a Výkonné agentury v oblasti integrace a jejich účast na pravidelných setkáních zaměřených na výměnu informací o úspěšných postupech, sdílení nápadů a poskytování zpětné vazby o integraci.

Evropská komise a centrum SALTO Inclusion budou úzce spolupracovat a pravidelně si předávat informace. Budou se setkávat alespoň třikrát ročně.

Do konce roku 2007 založí Evropská komise ve spolupráci s centrem SALTO Information na internetovém portálu Youthnet zvláštní sekci věnovanou integraci. Tento portál pak bude Komisí a agenturami využíván k zveřejňování osvědčených postupů a úspěšných projektů, ke vzájemné spolupráci a k diskusím o integraci. V případě potřeby budou rovněž zřízeny dílčí sekce jako například integrace v evropské dobrovolné službě apod.

Příloha: Příklady integračních projektů

V programu Mládež (2000–2006) byla uskutečněna řada integračních projektů, které mohou posloužit jako inspirace pro organizátory projektů se znevýhodněnými mladými lidmi v rámci současného programu Mládež v akci. V této příloze uvádíme stručný popis několika z nich.

Další příklady úspěšných projektů jsou k dispozici u národních agentur a na centrální úrovni.

Inspirativní projekty jsou zdokumentovány v následujících zdrojích:

- webová stránka Evropské komise, příklady uskutečněných projektů programu Mládež > http://ec.europa.eu/youth/program/examples_en.html,
- inspirační příručka Evropské komise *Inspiring ALL with the YOUTH programme* > www.salto-youth.net/InclusionInspiration,
- kompendium iniciativ mládeže > www.salto-youth.net/YIcompendium,
- databáze inovačních projektů > www.salto-youth.net/InclusionProjects.

Pokud to bude možné, měly by národní agentury a Výkonná agentura každý rok shromáždit malý soubor mimořádně kvalitních integračních projektů za každou akci a zveřejnit ho na svých webových stránkách nebo na webových stránkách a v informačním zpravodaji centra SALTO Inclusion.

Příklady projektů

Evropský projekt pořádaný na centrální úrovni – výměna mládeže (2006)

„Speciální olympiáda – Evropské hry mládeže“

Tento projekt byl doprovodnou aktivitou velké sportovní akce nazvané „Speciální olympiáda – Evropské hry mládeže“, která se uskutečnila v Římě. Do sportovního klání se zde zapojilo několik set mladých lidí s mentálním postižením i bez postižení, což umožnilo prolomit bariéry, odstranit překážky a změnit postoje. Speciální olympiáda poskytla zúčastněným atletům příležitost prokázat odvahu, zažít radost a sdílet své dovednosti a přátelství s lidmi z celého světa.

Na pozadí této akce bylo zorganizováno setkání mládeže, kde se sešlo 200 mladých účastníků s mentálním postižením i bez postižení z Finska, Irska, Itálie, Polska, Rumunska, Řecka, Turecka a Velké Británie s cílem podpořit interkulturní výměnu na stadionu i mimo něj. Během šesti dní aktivit měli mladí účastníci možnost se navzájem lépe poznat, hovořit o problémech spojených s mentálním postižením a prozkoumat interkulturní potenciál sportovní činnosti. Kontrolní návštěva potvrdila optimální průběh aktivity a značný dopad této iniciativy, která je vynikajícím příkladem úspěšného projektu integrujícího mladé lidi s omezenými příležitostmi.

Finsko – výměna mládeže (2006)

„Baxan“ (česky „spravedlnost“)

Do výměny mládeže „Baxan“ (spravedlnost) se zapojilo 56 mladých žen somálského původu z Finska a Velké Británie, většinou ve věku 18–25 let. S nápadem uspořádat výměnu mládeže přišly účastnice z Finska, které byly předtím ve Velké Británii na semináři o ženské obřízce. Během vlastní výměny ve finském městě Vantaa v únoru 2006 rozebíraly dívky historii ženské obřízky a její vliv na zdravotní stav a psychiku ženy. Mimoto se seznámily s právní úpravou této problematiky v západních zemích a porovnávaly práva žen v západních a islámských společnostech. Po výměně dospělo mnoho účastnic k názoru, že jejich malé sestřičky, a v budoucnu jejich vlastní dcery, by neměly podstoupit obřízku tak jako ony. Byly odhodlány využít zkušenosti získané při výměně mládeže a začít diskutovat se svými rodiči o brutalitě obřízky.

Na základě úspěchu tohoto projektu byl na totéž téma uspořádán v roce 2007 další projekt s účastí jiných dívek a mladých žen z finských organizací.

Belgie/Vlámsko – evropská dobrovolná služba (2004)

„Letní tandem/Léto v Hesbaye“

Se záměrem zpřístupnit projekty EDS mladým lidem s omezenými příležitostmi vyvinula národní agentura Belgie/Vlámsko koncepci tzv. „letního tandemu“: mladý člověk s omezenými příležitostmi se v průběhu letních prázdnin připojí k dlouhodobému dobrovolníkovi EDS a stane se na tuto dobu jeho partnerem v témže hostitelském projektu.

V EDS mají znevýhodnění mladí lidé z rizikových skupin možnost zapojit se do krátkodobého projektu EDS (trvajících minimálně 2 týdny), zatímco běžné projekty jsou dlouhodobé (minimálně 2 měsíce).

Obecní služba pro mládež v Nieuwerkerken, malé obci ležící v oblasti Hesbaye ve Vlámsku, hostila po dobu šesti týdnů handicapovaného mladého muže ze Slovenska, který žil v dětském domově. Jeho partnerkou v projektu byla dlouhodobá dobrovolnice taktéž ze Slovenska, která zde strávila celkem 12 měsíců.

Oba působili v typicky vlámském prostředí práce s mládeží a podíleli se na pořádání sportovních aktivit, workshopů, koncertů pro mládež, ekologických projektů atd.

Pro samotné dobrovolníky tato práce znamenala náročnou, ale veskrze pozitivní a obohacující zkušenost. Díky tomu, že pocházeli se stejné země, neměl mladý muž problémy s jazykem a mohl přesně vyjádřit své potřeby a přání.

Zároveň ale pochopil, že je dobré umět se domluvit cizím jazykem s lidmi z jiných zemí, a rozhodl se, že se po návratu domů začne učit anglicky.

Jelikož dlouhodobá dobrovolnice v projektu působila již několik měsíců, usnadnila mu začlenění do místního prostředí malé obce: všichni se snažili s ním komunikovat a pomáhali mu překonávat fyzické

překážky spojené s jeho handicapem. Jako Slovák už pro místní obyvatele nebyl ničím zvláštní, protože měli dost času poznat zvyky dlouhodobé dobrovolnice.

Tento pobyt přinesl mladému dobrovolníkovi mnoho nových zkušeností, protože život v dětském domově je dosti omezený. Dostal příležitost rozvinout dosud netušené schopnosti a dovednosti a ve svém osobním životě udělal velký krok kupředu. Nové příležitosti a respekt ze strany místních obyvatel pozvedly jeho sebedůvěru. Dopad projektu byl pro krátkodobého dobrovolníka díky tandemu s dlouhodobou dobrovolnicí mnohem intenzivnější.

Hostitelské organizaci tato koncepce usnadnila realizaci krátkodobého dobrovolnického projektu, a to v několika ohledech:

- mohla vycházet ze svých zkušeností s dlouhodobou dobrovolnicí, měla už představu o povinnostech všech zúčastněných, o důležitosti vytvoření podpůrné struktury, dopadu EDS atd.,
- dlouhodobá dobrovolnice krátkodobému dobrovolníkovi pomáhala při začlenění do místního prostředí, ve volném čase i při práci, neboť sama poznala, jaké to je žít v cizí zemi daleko od přátel a rodiny,
- spojení krátkodobého dobrovolníka a dlouhodobé dobrovolnice odbouralo možnou stigmatizaci krátkodobého dobrovolníka, protože oba dva tvořili v určitém smyslu „rovnocenný“ tandem či pár.

Estonsko – skupinová iniciativa mládeže (2006)

„Proč to dopadlo právě tak?“

V roce 2005 zahájila estonská národní agentura dlouhodobý vzdělávací program pro lidi působící ve věznicích, který byl zaměřen na rozvoj jejich dovedností práce s mládeží a projektového managementu. V návaznosti na tento program uspořádala ve věznici Murru skupina mladých mužů ve věku 20–26 let s podporou vězeňského sociálního pracovníka a psychologa svoji iniciativu mládeže. Všichni členové této skupiny si odpykávali dlouhé tresty od sedmi do osmnácti let a protože nemohli vrátit čas ani odčinit věci, kterých se dopustili, zaměřili se na mladé lidi s vysokým rizikem páchaní trestné činnosti, aby jim pomohli lépe se v životě rozhodovat – a díky tomu snad přispěli k prevenci kriminality nezletilých.

S pomocí představitelů vedení věznice, místních komisí pro mladistvé a sociálních pracovníků zorganizovali tito mladí muži ve věznici osm workshopů pro rizikovou mládež, na kterých účastníkům ukázali vězeňskou realitu a vyprávěli své životní příběhy *Proč to dopadlo právě tak...* Všechny workshopy a přípravné aktivity natáčeli profesionální filmaři, kteří z pořízených materiálů vyrobili film určený k šíření informací o této inovační iniciativě a o zkušenostech skupiny s realizací projektu.

Projekt měl obrovský dopad jak na skupinu, která ho realizovala, tak na účastníky workshopů. Aby mohli takovýto projekt vůbec zrealizovat, museli jeho účastníci projít velice náročným procesem budování týmu, ale také se připravit na sdílení často velmi osobních zážitků, které by za jiných okolností nejradije vymazali ze svého života. Z ohlasů od účastníků workshopů vyplynulo, že projekt dal podnět k přemýšlení mnoha mladým lidem, kteří měli předtím o životě ve vězení poměrně zkrácenou a spíše idealizovanou představu.

S ohledem na převážně preventivní cíle práce s mládeží je škoda, že se informace o možnostech účasti v programu nedostaly k těmto mladým mužům, dokud byli ještě na svobodě. Přesto i nyní, když jsou ve vězení, kde možná nacházejí vůbec první příležitost uskutečnit některé ze svých nápadů, jim projekt může významně pomoci v rozvoji dovedností nutných ke zvládnutí životních situací. Projekt prokázal, že je zde velký potenciál pro rozšíření neformálního vzdělávání do oblastí, kde program Mládež v akci dosud není aktivně využíván, například do věznic.

Belgie/Vlámsko – skupinová iniciativa mládeže (2005)

„Já a svět“

Jednou z priorit městské rady mládeže bylo zvýšení dostupnosti běžných mládežnických organizací pro „zvláštní cílové skupiny“. To byl impuls, z něhož organizace „Jong & HiB“ vycházela při vytváření projektu o rozmanitosti. Skupina složená z členů Jong & HiB naplánovala projekt nazvaný „Ik & De Wereld“ (Já a svět). Tento projekt získal jako skupinová iniciativa finanční podporu z evropského programu Mládež, neboť integrace a rozmanitost byly prioritními tématy programu. Cílem skupinové iniciativy bylo vyvinout pro mladé lidi a pracovníky mládežnických organizací nástroje a metody vhodné pro práci s tématy jako gender, sexualita a rozmanitost v rámci organizací. Do projektu se zapojilo 11 účastníků z Belgie/Vlámska.

Společně vytvořili soubor zábavných aktivit, které mladé lidi (ve věku 14–17 let) stimulují k přemýšlení o otázkách, jako je kulturní odlišnost, rasismus, sexuální orientace, gender a přijetí versus vyloučení. Tyto aktivity zahrnovaly například přípravu jídla, scénu z divadelní hry, scénu z filmu, hru s fotografiemi nebo překážkový běh. Po vlastní aktivitě byl vždy vyhrazen určitý čas na zpětnou vazbu a reflexi. Mládežnické organizace si mohly celý cyklus „Já a svět“ pro své členy zdarma objednat. Aktivity vedli dobrovolníci z Jong & HiB ve spolupráci s profesionálními pracovníky ze specializovaných organizací. Jednotlivé aktivity bylo možno přizpůsobit potřebám a zájmům konkrétní organizace a pracovníci organizací se rovněž mohli přihlásit na školení, kde se naučili, jak mohou aktivity z cyklu „Já a svět“ provádět sami.

Tyto aktivity přinutily mladé lidi z běžných mládežnických organizací uvažovat o vlastních předsudcích a stereotypch. Byli konfrontováni s řadou situací, v nichž si museli učinit své vlastní závěry. To často zvýšilo míru jejich tolerance vůči lidem, kteří jsou něčím odlišní. V každém případě aktivity otevřely mnoho témat, o nichž by se jinak vůbec nemluvilo.

Německo – seminář (2004)

„Nebojte se genderové politiky – vztah mezi genderovou politikou a demokracií“

Na tomto semináři se 25 účastníků z Polska, Irska, Švédska, Řecka, Kypru, Belgie, Francie, Slovinska a Velké Británie zabývalo vztahem mezi genderovou politikou a demokracií. Seminář se zaměřoval na analýzu vlastních společností i organizací z hlediska rovnosti mužů a žen a na vytvoření společného plánu pro další činnost. Na programu semináře byla například výměna zkušeností o vztazích mezi muži a ženami v zúčastněných zemích, o rolích obou pohlaví ve společnosti včetně jejich zastoupení v politice, genderová analýza vlastních organizací, simulační hry o diskriminaci, přednášky a diskuse o feminismu a socialismu a aktivity zaměřené na překonávání diskriminace a nerovností.